

Pochopujeme ovšem, že ho nece "více"; v osmasedmáctém roce obyčejně lidé už nerostou ani nehloustnou. Ale pisatel měl na mysli cosi jiného, čeho nedovedl vyjádřit správně česky. A to nejde vyjadřuje jadrnost jeho českého nadávání, k němuž jidášská chvála má být jen čímsi podobným technickému obratu na zvýšení efektu.

Tedy, prosím, pošlete ony hrozné zločiny, jež počestného dopisovatele Svornosti donutily vyškrtnout ze seznamu poctivých a zasloužilých Čechů amerických jednoho z nejstarších našich "zákopníků":

Ubohý stařeček! Odvrací se od pravdy a práva. Vyhledává kde jakou špatnost, aby pro ni pracoval. Chytá se za uši, slyší-li volání po poctivosti, nápravě a očistě. Ochotně propůjčuje své pero k podporování špinavých snah, kofistnictví a balamucení lidu. V úkrytu za svými šedivými házi blátem a kalem po těch, kdo staví se "napříč" záplavě špatnosti, brozíci pochovati českost v Americe ve svůj nečistý klín —

A tu dostává se čistý pisatel do posvátného rozhovoru: poctivá starce ozdobným epithetem "zúčtého vášnivce", připomíná, že věděl, jak jednou "provalil se jeho podezřelé nitro". A hlavním do kladem nepoctivosti starcovy jest, že dal se vozit po městě, kam zavítal, obchodníkem, od něhož do nedávna Svornost brala sta a tisíce dolarů za reklamu. Že při své přednášce o Havlíčkovy pronel i doslov, bezpochyby za hořklý ze smutku nad hroznými třešnicemi v oně české osadě. A to všechno prý — "za provedení v kočáře" —

"Ošklivost a lítost naplnití musí nitro upřímného krajana, jenž se na to dívá nestranným okem," píše onen člověk, jenž mi připomíná biblický příběh s Eliášem a uličníky, posmívajícími se jeho šedinám. "Ale zároveň jest pro klubání toho skvělým zadostučiněním pro ty, kteří již dříve poznali, co vězelo za vlasteneckými slovy starého Boreckého."

Co tam vězelo? Provedení v kočáře, — nebo snad ještě něco jiného, táže se jidášsky onen pán, jemuž tak záleží na dobrém jménu Čechů. A to ho opravňuje, aby pojmenoval starce neobratně obratnou oklikou, že jest "psem, který líže ruku svého pána, ačkoliv ho ten pán neživí, ale k ochraně a zisku svému používá." Znova upozorňuje na "psouké služby za provedení v kočáře" — Svou nízkost vyvrcholuje v této větě, nad níž se zarazí i otlac: "Bud' je tím vinna jeho bezmezná jebitost nebo slabost smyslu, ty šediny" — A falešným pathosem opět oplakává smrt starého, poctivého, dobrého Boreckého...

A zač jsou tyto všechny urážky, toto plivání po eti a po dobrém jménu? Za to, že stařec řekl své upřímně míněné slovo... Za to, že ho bolela nová ostuda Čechů amerických... Za to, že dobré srdce zachvělo se mu bolem nad podrýváním klidu v jedné z českých osad a prospívání instituce nad jiné záslužnější...

Bláto vystřiklo; bylo cítit těžký, zlý a otravný dech kalu. Dobrý, poctivý stařec byl ten, po němž hozeno kamenem.

A sta, tisíce lidí mlčejí. Mohu mlčet i já, jenž nedávno poznal jsem milého, obdivuhodného toho stařečka se zlatým srdcem i zamiloval si ho? Mohu mlčet, když "za provedení v kočáře" kdosi bezvýznamný a k hanbě Čechům americkým sloužící odváží se vyslovit v českém denníku taková přikrá a bezectná slova?

Jsou mi lhostejny osoby, jež stojí za sporem, do něhož náhodou dostal se i starý Borecký jen ze své dobré vůle, prospěti pravdě. I

kdyby byl onen poctivý starý člověk na základě nesprávných informací malíčko pochybil, — což však se bezpochyby nestalo, — nikdo nemá práva vyslovit veřejně tolik potupných slov, kolik vyslovil onen dopisovatel z Cedar Rapids. A již za tento svůj skutek, ať je to kdokoliv, nezaslouží, aby slušný člověk podal mu ruku. Já alespoň, kdybych kdy měl se s ním setkat, odplívnu si a otočím se od oného, jehož dny jsou spočítány a jež kal jednou pobít, neprohlédne-li včas — — A nahlédne-li, jak udržování nynějších poměrů ničí naše českost a naši dobrou pověst, prohlédne-li a obrátí se, byl bych já první, jenž bych mu upřímně ruku opět stiskl.

Starý Borecký je člověk obdivu a úcty hodný. Nemá zvláštního školního vzdělání, ale v srdci a hlubokou bolestí z poměrů a s touhou po svobodě, několik let po revoluci roku osmačtyřicátého vystěhoval se do Ameriky. A sotva že se ohlédl, začal s národní prací. Ať to bylo v Milwaukee, Racine, St. Louisu nebo v Chicagu, Borecký neobroženě vystupoval vždy v zájmech českoamerických proti všemu tomu, co nyní v posledních letech všude tak rozbujelo. Kde jaká dobrá myšlenka se ujala za těch padesát let jeho činnosti mezi Čechy americkými, buď z jeho hlavy vyrostla, na jeho podnět se zrodila anebo on ji rozdmýčoval, když už dávno všichni ochabli... První Slovanskou Lípou on založil a první české noviny v Americe, jež po nějaký čas i redigoval. V Chicagu říkali mu již tehdy před pětacíti lety "táta Borecký". A on to své otcovství si uchoval až podnes ve cti a dobré vůli, učiniv dle svých sil co nejlepší a nejvíce —

Pracoval vždy nezištně, z lásky k věci, z nadšení, jež neopustilo ho ani ještě dnes, starce osmašedesátiletého. A když chudého, skoro bédného osud ho zavál i s rodinou do Kansasu a brzo potom po několika zlých letech do Arkansasu, i vzdálen jsa českého života, obklopen cizími živly, Borecký zachoval si nejen živý zájem o českou věc v Americe, nýbrž i vytrvalost neobroženého glossátora českého života veřejného. Byl znám a spřátelen se všemi oněmi vzácnými lidmi, jichž jména svítí na tmavém obzoru života českoamerického jako hvězdy; z jich uznání a pobízení čerpal sílu k své činnosti, za niž ani novín, přijímajících jeho glossy a úvahy, zdarma nedostával. Ve dne žil, vydělával pro četnou rodinu; v noci četl, trpěl a psal. V šestasedmáctém roce odložil jehlu; v osmasedmáctém jeho roce našel se člověk, jenž nebyl ani na světě, když Borecký už pracoval pro národní naše obrození, a jenž dnes chtěl by mu surové vyrazit z rukou i — — pero — —

Poprvé po dlouhých letech si starý Borecký zas vyjel ze svého odloučení od Čechů pro osvěžení a duchovní posilu mezi Čechy. Setkal jsem se s ním ve Wilberu v Omaze, a viděl jsem, že každá s úctou a radostí ho vítal, jak si toho zasloužil. A on byl vždy všecek v rozpacích, nevěděl chudinka ani co odpovědět na různé ty poklony a pochvaly upřímných lidí, a když jsme osaměli, potřásla hlavou, říkal mi:

"Ani si toho všeho nezasloužím. Ani se mi o tom nesnilo, že by ti lidé tak pěkně mohli se ke mně chovat. Vždyť nic nejsem; měl jsem jen dobrou vůli, a když o něčem jsem se dočetl, když něco mne zabolilo, celé noci jsem nemohl spát a přemýšlel a přemýšlel, až jsem se rozmyslil na tom, co jsem měl za nejlepší"

Kterého večera v Omaze přelstí si můj článěk, volající po české škole v kterési české osadě,

a když přístího rána vešel jsem do jeho pokoje, našel jsem ho už přelstěho přimlůvu na můj článěk. "Nemohl jsem to vydržet," povídal mi. "Jak jsem se ráno probudil, šly mi myšlenky o tom do hlavy, a tak jsem musil vstát a psát..."

Starý Borecký bude psát i dále; po tolika zkuškách životních neotese jim ani hrubství, jež vmetl mu do tváří onen člověk, jež záští zaslepuje až k nepřítelství. A ten, jenž věděl, co sluší a patří, a jež pobostil zasloužilého, starého muže v Cedar Rapids a snažil se zpřijemnit mu chvilu tam ztrávené, může si připsati to, co pro něho učinil, k svému dobru — —

Šlo jen o zachování dokumentu a o slovo na obhájení přítele, starého přítele. Šlo o ukázkou, jak se zde píše, jak se zde bojuje, jak se polemizuje.

Tak se tedy vychovává lid? Tak se lid vzdělává? Místo úcty k šedinám a k nezištné práci učí se hanobení cti, jakému rovného hned tak nepamatují. Obvinít někoho z nepoctivosti, a vzít si za příčinu útoku tak malicherné a pro omezené lidi vypočítané, skutečně idiotické záminky, — to možno jest jen v žurnalistice českoamerické. U nás říká se takovému novinářovi žurnalistika revolverová...

A tu tedy jest i na novinářích, aby se opeřeli prznění a snižování svého stavu člověkem, jenž nemá dosti charakternosti, aby mohl — — vzdělávat lid. Divím se, že sama redakce Svornosti snese toto snižování sebe v kal a behno. Je tam člověk, jenž také pracoval a jenž až jednou bude účtovat, nerad by, aby po něm někdo plival a aby zneuctil jeho šediny. Je tam jiný, ještě mladý muž, o jehož literárním talentě jsem přesvědčen, a jenž musí se říct, vída, co děje se v listě, zatím co jemu nedává se ani příležitost, aby mohl talent rozvinout a uplatnit. A snad jsou tam i jiní...

Žalují a volám po nápravě; a zraky moje smutně upírají se v obzory, očekávající, kdy už zas někde vystřikne bláto — —

O dvou, kteří zbyli na konec.

Studie z českého života v Nebrascu.

Pokračování.

Slunce zatím zapadlo; červené stopy zůstaly po něm na obloze, jakoby někdo byl odešel, jemuž krvácelo srdce. Mezi korunami stromů mňoukala ta krev; nebylo možno dívat se na ni a nečíst smutku. A šero rychle pokládalo se mezi pole a stromy, barvilo vodu v creeku matným nádechem, přepínalo nad obzory šedivou stuhu, jež dáleku činila přítulnější. Do toho šera vssakovala se krev západu, i zdálo se, že soumrak tím houstne. Potemněly, zdálo se starému Kalašovi, i hlasy cikád, kobylek a cvrčků; a v nepřetržitě jednotvárnosti té písně stále houvalo se připomínání nedávno zasazené rány. Mary odešla, Mary odešla. Nějaký pták v zahrádě o tom zpíval, hlas jeho byl velmi tesklivý. Kočka, bílá s černými skvrnami, jež přilepila se starému pod nohy, bezpochyby proto tak bolestně mňoukala. Krávy volaly už vždy netrpklivěji a oba psi jaksi udiveně se procházeli po dvoře, chvilice čumáky k zemi a jakoby po něčem pátrající; jejich řávnaté ohony nekývaly sebou pranic radostně. A tam na schodech verandy seděla jeho stará žena; drobytek jí bylo, jak byla tak schoulena, s hlavou mezi dlaně vtištěnou. I žalno mu bylo ze všeho.

"Eh, jakoby mrtvolu z domu byli odvezli!" zahučel starý Kalaš, odvraceje se od západní strany a od pohledu na svou ženu. Ale nemohl si pomoci skutečně,

tak mu bylo. A uvědomuje si, že v tuto chvíli vlak už unášejich Mary k novému jejímu domovu, nedovedl nezavzdychnout z hluboka a bolestně.

Zašel mezi zrající víno; tam ráda chodívala Mary, ... sama i s ním, s tím svým Williamem; — Willie, Willie, ... tak pěkně ona dovedla volat jeho jméno; — Willie, toť teď její svět; — Mary již není jejíž; Mrs. William R. Stevens, nikoli Mary Kalašová —

Tak to tedy s nimi dopadlo, s ním a s jeho stařičkou ženou, po osmatřiceti letech. Před čtyřiceti lety přijel on sem přes moře, v roce 1865; osud ho zanesl do Wisconsinu; tam pomohl si v půldruhém roce namáhavou prací k prvnímu jměníčku; tam poznal i svou ženu, tehdy osmnáctileté děvče; pobrali se, nějaký měsíc spolu hospodařili, a pak jako mnohé jiné, touha po lepším je hnala dále na západ, lowou do Nebrasky. Zapadli do jihovýchodní její části; tehdy nebylo ještě ani potuchy po Crete nebo Wilber, ani po Lincoln. Prerie rozkládaly se všude, — tráva, v níž jezdec zapadal i s koněm. Nikde ani stromečku nebylo, nikde stínu. V letě úžasná vedra spalovala vysoké traviny na padří, v zimě sněh vysoko se navršil na nekonečných stepích. Bisoni se tu ještě toulali, vlci jim v patách; traviny čehly se hbitým během slivých gazel; prerijní slepice ve stech a tisících se někdy zdvihaly nad moře trávy. Na severu byli ještě Omahové, na východě Nemahové, na západě Pankové; čas od času jeden kmen indiánský táhl na návštěvu k druhému; a v té pustině i divočině začínali se usazovat vždy hustěji bílí lidé... I Čechů vždy více se stěhovalo do těch končin Nebrasky... Prerie rychle mizela. Ubývalo prerijních požárů, menšily se a řidly prerijní plísňkanice zimní, pověstné "blizzardy". Pole, úrodná pole objevovala se někde rychleji, někde pomaleji, — objevovaly se i stromy. Nejříve v dráčích nebo v dřevěných kabinách obývali první osadníci; i Kalašových první útulek byl dřáček; a jejich zvláště už mohl se tak jmenovat, jsa všecek drnem obložen a v letě podobaje se zvenčí travnatému kopečku, z jehož temene trčel komín a z jehož jedné stěny dívalo se okénko. A přece, — to bylo štěstí, co tehdy okénkem prozíralo ven, do širých obzorů. A to měl být základ úplné spokojenosti —

Leta ubíhala; ta první plná práce a lopoty, ale přece snesitelná, poněvadž se vždy urodilo a poněvadž tehdy pospolitost soušedů společným úsilím přemáhala rozmanité překážky, jež spojeny byly se začátkem a s nedokonalostí nástrojů i strojů. Druh byl na pomoc druhovi. Češi, osedlí v onom kraji, vypomáhali si navzájem. A lépe se snášeli. Neděli co neděli sjížděli se na některé z farem, a v zábavě zapomínali, že tisíce a tisíce mil děl je od vlasti, — prerie, vody, hory a moře, města i vesnice, — že zítra zas čeká na ně lopocení a zápas se zemí, jež nebyla ještě zvyklá jhu vlády člověka. To zpívali si tehdy české národní písně, vypravovali o daleké domovině a toužili po ní. Později přišly i horší časy. Kobylky jednoho času zle zřádily kraj do šira i daleka. Mračnem přilétly, až slunce za nimi zmizelo, a kam zapadly, tam ani pro pár koulí potravy na tři dny nezbýlo. Chřupalo to a praštělo, ... a když po dvou, třech hodinách mračno se opět zvedlo k nebesům, tam, kde dříve usínalo se bohaté pole kukuričné, pak šklebily se jen ožrané stvolky, hrozně, děsivě, přišerně... A slunce se zatmělo, dokud mračno nezapadlo opět jinam — —

I jiné byly obtíže a nehody, ale přečkalo se vše. Stromy vyrůstaly, půda vydávala zeň stonásobnou, prerie už takřka vymizela, hustěji se osazovali noví osadníci, městečka vyrůstala, železnice se stavěly, obchod se rozmáhal, školy se zakládaly. Byly dokonalejší stroje, jež zjednodušovaly práci; mnohé, co jindy tížilo hlavu farmáři, šlo nyní vždy hravěji. Země stoupala v ceně desateronásobně. Už dávno dříváky zmizely, ustoupivše krásným farmám. A ti, kteří takřka s holýma rukama přišli v nový kraj, jezdili si třikrát týdně do města, když právě nebylo nepříležitosti. Široko a daleko v okolí téměř sami Češi byli, — byla i městečka česká. Byl čas, kdy jinak mluvit v městečkách téměř ani slyšet nebylo po ulicích, než česky. Byly i spolky, školy, divadla, zábavy, — vše české — —

To byli staři.

Vyrůstala však i nová generace; ale té již něco chybělo; nedovedli nikdo Hci, co, ... mnozí toho ani nepozorovali; a zatím co hmotné poměry lepšily se rok za rokem velmi znatelně, jiné poměry se horšily, aniž kdo byl by to uznával nebo pozastavil se nad tím. To již nebyli Češi, co tu vyrůstalo; nebyli to však ani Američani. Generace bezbarvá... A starý Kalaš cítil, že jeho děti jsou právě takové, jako děti ostatních. Ano, snad Karel ještě je tak nejlepší; ve svých sedmatřiceti letech je dosud dobrým Čechem, byť i nepsal česky právě vzorně. Což však jeho děti, jež lépe lze zafajit do onoho bezbarvého pokolení, než jejich otce? Nejstarší jeho syn, jenž nyní chodí do "high school", málo česky zná, téměř nic; jeho dcera bezmála se za ten český původ stydí, jak vyrozuměl starý Kalaš, když naposled ji pozoroval. Ovšem, lze to částečně připsat okolnosti, že tam v Oklahomě žijí hlavně mezi Američany... Ale což Frank ve svých dvaatřiceti letech? A jeho děti? Což Fannie a Annie? A na konec už Stanley a John?

Nuž, a dnes odjela Mary; vzala si Američana. Srdci nelze přikazovat; zamilovala si ho, nechť si ho vzala... Na to vychodila tedy "high school" — — Jak to s ní bude? Mrs. Stevens... A její děti už nebudou ani vědět, jaký to vlastně je národ, z něhož pochází jejich matka. A jednou, po letech, snad zeptají se matky, co že to jsou Češi a aby jim něco řekla česky... že chtějí slyšet, jak to zní... Leč ona pokrčí rameny, nevědouc ničeho, čím by jim odpověděla na první otázku, a zapomenuvši to, čím by jim mohla vyhovět v druhé žádosti. Snad se i zapýtlí a řekne: "Well, ... vždyť já již jsem rozená zde, ... a tu řeč, kterou mluvili mezi stáři, oh, tu jsem už dávno zapomněla!" A podobně to bude snad i s Johnem —

Šero již bylo, tmělo se. Krev ze západního nebe vykapala. Šly obláčky po obloze, malíčké a šedivé; trochu, jen malíčko žlutavého nádechu lpělo jim na východních cípečcích; vypadalo to, jako by někdo byl z nich odloupl kousek a uvnitř jako by ty obláčky měly jakousi vychládající šťávu.

Listi na stromech se nepohybno; vůbec všude bylo takové nehybnost. Zdivené a upomínající hlasy krav zarývaly se vždy častěji do monotónie sesíleného dračného hmyzu; chvillemi se mohlo zdát, že se dobytek baví tím voláním, na něž nikdo neodpovídal. Psi byli laň, kamsi zalezli. Drůbež a holubi již dávno zmikli. Občas ozvaly se jen ještě kachny. Později dvě šáby od potoka začaly si přivukovat; ale to jen zvýšilo tesknost.

Stíny zahoustily; nebylo měsíce; hvězd třpytilo se mnoho; to nezmenšovalo truchlosti onoho večera. (Dokon. příště.)